

Kapitoly z dějin fotografie, JS 2006

SYLABUS:

I. 22.2.2006: úvod

- uvedení do problematiky, seznámení se základní literaturou, stručný přehled jednotlivých přednáškových témat.

II. 1.3.2006: Fotografický obraz

- „počátek“ fotografie; Joseph Nicéphore Niépce (1765-1833), William Henry Fox Talbot (1800-1877), Jacques Louis Mandé Daguerre (1778-1851), daguerrotypie (Bedřich Franz, Wilhelm Horn)
- prehistorie fotografického obrazu (camera obscura, optické hračky)
- další překonávání technických a fyzikálních obtížností; citlivost a obtížnost manipulace s fotografickým materiálem (slaný papír, kolódiový proces, albuminový proces, želatinové desky,...)
- iluze prostoru, pohybu a barevnosti: panorama, diorama, stereofotografie, císařské panorama; laterna magica, kinesiop (Jan Evangelista Purkyně), (stroboskopy, fotochronografy, ...), Eadweard Muybridge (zoopraxiskop), Étienne Jules Marey; Thomas A. Edison (1847-1931) – kinetoskop (1893), bratři August (1862-1952) a Louis (1864-1948) Lumièrové – kinematograf; kolorované fotografie, bratři Lumièrové – autochrom
- (telefotografie; reprodukční techniky, tvárné procesy/ ušlechtilé tisky, ...).

III. 8.3.2006: Živnostenská (profesionální, „ateliérová“) fotografie v 19. století

- Ateliér Kunzfeld (příklad)
- rozmanitost práce živnostenského fotografa: portrét – „podobenka“ (vizitka, kabinetka, André Adolphe Eugène Disdéri (1819-1889)); vizitka – atribuce, datace, ... (tématická rozmanitost);
- Gaspar Felix Tournachon – Nadar (1820-1910), portrétní galerie slavných osobností (Nadar, Langhans), (retuš)
- dokumentace architektury („městská krajina“, Kunzfeld a Brno, Jindřich Eckert (1833-1905) - Josefov)
- dokumentace uměleckých sbírek – spolupráce s muzeem (Andreas Groll (1812-1872), Josef Kunzfeld (1842-1915)), ...
- fotografický ateliér (Anton Mayssl, Jacob Wildner, Ateliér Rafael; František Fridrich, vzhled a vybavení ateliéru)
- (fotografie jako informace)

IV. 15.3.2006: /Exkurze/

- **I-A:** Etnografický ústav, MZM, Brno, Koblížná ul. (Palác šlechticů), sraz v 10:10.

V. 22.3.2006: Fotografie & malířství

- fotografie jako konkurent a imitace malby; fotografující malíř (amatéři – profesionálové);
- Anton Mayssl, Antonín Dvořák;
- britská „výtvarná“ (umělecká) fotografie: Oscar Rejlander (1813-1875), Henry Peach Robinson (1830-1901) – „spojované fotografie“ - *Pictorial Effect in Photography*, Julia Margaret Cameron (1815-1879) - prerafaelité; Peter Henry Emerson (1856-1936) – James McNeill Whistler;
- Moritz Klempfner – Hans Makart; živé obrazy; motivy malířských rekvizit na fotografiích
- fotografie jako pomůcka malby: Alfons Mucha, Edgar Degas – Karl Maria Thuma; (srov. masová ateliérová produkce).

VI. 29.3.2006: /Exkurze/

- **I-B:** Etnografický ústav, MZM, Brno, Koblížná ul. (Palác šlechticů), sraz v 10:10.

VII. 5.4.2006: /Exkurze/

- I-C: Etnografický ústav, MZM, Brno, Kobližná ul. (Palác šlechtičen), sraz v 10:10.

VIII. 12.4.2006: Fotoamatéři a secesní piktorialismus („umělecká fotografie“) kolem roku 1900

- kluby fotoamatérů (činnost, organizace, na příkladu českých zemí a Vídně)
- Wiener Camera-Club, Brüner Camera-Club
- role secesních hnutí a jejich představitelů (Vídeň, Mnichov, Berlín)
- oblíbená témata a oblíbené destinace (Holandsko, Itálie, Morava, ...)
- srovnání s tendencemi v malbě 2. poloviny 19. století (především Jean-François Millet, Thomas Eakins, Mary Cassat, Arnold Böcklin, ...)
- ušlechtilé tisky (tvárné procesy – gumotisk, uhlotisk, bromolejotisk) a autochrom
- Photosecession (Alfred Stieglitz)
- Trifolium
- Graphisches Lehr- und Versuchsanstalt in Wien - Karel Novák, Anton Josef Trčka
- Francie, Belgie, Rusko, Německo, ...
- Vladimír Jindřich Bufka, (Hermann Clemens Kosel)
- (srov. rodinná fotografie – J. Kluge, Kodak, ...)

IX. 19.4.2006: Od tzv. puristického piktorialismu k nové věcnosti

- Frederick H. Evans, Edward J. Steichen
- Drahomír Josef Růžička (1870-1960) – výstava v roce 1921 v Praze
- ČKFA
- Česká fotografická společnost (zal. 1924) – Adolf Schneeberger, Jaromír Funke, Josef Sudek
- Jaroslav Rössler, Eugen Wiškovský
- *Fotografický obzor*
- László Moholy-Nagy, Man Ray, Albert Renger-Patzsch
- fotografie architektury, význam perspektivy, Bauhaus
- František Drtikol, art deco
- (srov. dobová módní profesionální produkce – *glamour*, Vaněk, film).

X. 26.4.2006: /Exkurze/

- II: Moravská galerie v Brně, Sběrka fotografie, Brno, Husova ul. (Palác šlechtičen), sraz v 10:10.

XI. 3.5.2006: „Kouzlo exotiky“ (z perspektivy střeoevropských dějin umění)

- po staletí oblíbené a lákavé cesty do Svaté země a do Egypta: Maxime Du Camp, Francis Frith, ..., (srov. rytiny z 16., 17. století, Napoleonovy výpravy); turistické výlety amatérských fotografů a umělců (Philipp von Schoeller)
- Japonsko a východní Asie (srov. G. Mauthner, E. Orlik, K. Novák)
- „profesionální cestovatelé“ (E. S. Vráz, A. V. Frič; sbírka v Náprstkově muzeu v Praze)
- severoamerický kontinent a jeho původní obyvatelé (srov. E. S. Curtis – G. Käsebier – V.J. Bufka, ...)
- (Turecko aj.)

XII. 10.5.2006: Fotografická ilustrace

- fotografie událostí
- fotožurnalismus, (role válečného konfliktu...)
- reprodukce fotografie
- Krymská válka (Roger Fenton)
- válka Severu a Jihu (A. Gardner)
- Rusko-japonská válka

- 1. světová válka
- stavba transkontinentální železnice (C. Watkins, E. Muybridge)
- veřejná fotografie jako páka veřejného mínění (Brady – Lincoln)
- sociálně angažovaný dokument (J. Riis, J. Thomson, T. Annan, L. W. Hine, ...)
- kapesní fotoaparáty a detektivní kamery.

XIII. 17.5.2006: Fotografie a dějiny umění

- Fotografie v dějinách umění, (zájem historiků o fotografii, fotografie součástí muzejních fondů – jako dokumentační materiál a jako samostatný sbírkový předmět)
- (srov. konvolut fotografií a reprodukcí ve fondu Moravské průmyslové muzeum, dnes v archivu Moravské galerie, Julius Leisching)
- fotografie jako předmět výstavního a sběratelského zájmu
- Světová výstava v Londýně
- Světová výstava ve Vídni (1873) a první kongres historiků umění
- Všeobecná zemská jubilejní výstava v Praze (1891)
- Národopisná výstava v Praze (1895), (srov. fotografická sbírka v Etnografickém ústav v Brně /MZM/)
- sběratelé Rudolf Skopec, Helmut Gernsheim
- (výstava profesionální fotografie v Brně v roce 1910)
- výstavy klubů fotoamatérů
- tradiční představy provázející fotografii v karikatuře
- *ikonografie Fotografie*
- postava Apollóna (srov. sv. Lukáš, světelná symbolika kinematografie)
- lidoop; fotografie & umění; fotografie & žena; fotografie a reklama
- (srov. význam druhotného pramenného materiálu).

(P. Trnková, 6.3.2006)